

ХОРОДЬСЬКА Т. А.,
КРАМАРЕНКО І.,
м. Кривий Ріг

ОПТИМІЗМ ДУХОВНИХ ПОЧУТТІВ: ВІРИ, НАДІЇ, ЛЮБОВІ

Людська духовність - багатомірне і надто складне утворення. Вона формується як здатність переживати дійсне, минуле і майбутнє як сучасне. Саме переживати, а не лише мислити чи відтворювати. Духовність не зводиться до свідомості. Вона є результатом іншого (крім відображення) ставлення до дійсності. Духовність охоплює світ, проникає у нього розумом, освоює почуттями, відтворює волею.

Основою духовності є діяльність людини. Істинно людська життєдіяльність здійснюється лише на засадах глибокої духовності, складовими якої є почуття віри, надії, любові. Релігійна віра не вичерпує усього багатства духовно-довірливого ставлення людини до дійсності, хоч і є її сутєвим компонентом. Віра спонукає людину до дійсності, вона надихає людину, піднімає її над обставинами.

У 1951 р. у Парижі вперше було видано есе видатного французького письменника Андре Моруа «У що я вірю?», в якому він виклав своє філософсько-етичне розуміння віри, надії та любові. Багато в що вірить письменник, але найголовніше - він вірить у людину. Можна бачити у А. Моруа те, що суперечить нашому розумінню людської сутності, а саме - вище начало у людині. Воно змушує її бути благородною, милосердною, відважною, здійснювати героїчні вчинки. Саме це начало, за Моруа, надихає людину на діяння, які інколи йдуть усупереч її власній користі.

Відбивається це перш за все у такій людській діяльності,

як наука та мистецтво, які сприяють ствердженню людської віри, утворенню переконань, в кінці кінців - формуванню таких етичних ідеалів та цінностей, як честь, сміливість, милосердя, вірність, почуття відданості, відповідальність та інші.

Все це входить до духовного складу людини - цього більш надійного сховища у порівнянні із зовнішнім та соціальним світом. Хоч іноді й розігруються внутрішні драми, але вони торкаються і причинами, і наслідками переважно особи, а не світу, де живуть неповинні у драмі люди.

Але причини та наслідки пов'язані швидше з розумом, ніж з вірою. Але розум іноді може ставати «публічною дамою», якщо виникне потреба відшукати обставини для зречення від віри та переконань.

Віра й вірність - слова однокореневі. Вірність (другові, слову, Батьківщині тощо) це та цінність, яка допоможе і розумові, і розважливості, і вірі, і переконанням, а найголовніше - реальній людині, викликавши до життя впевненість та надію на мир і злагоду з собою та зі світом.

Віра народжує надію. Зневірена людина втрачає істинність людського ставлення до дійсності, суб'єктивного сприйняття обставин. З втратою надії втрачається людяність, взагалі без надії людина може вести лише тваринний спосіб життя. Надія - це та ниточка, що з'єднує людину з культурою.

Втрата надії супроводжується сумом, тугою, плачем. Як писав Т. Геббе, «плач з'являється тоді, коли людина раптом відчуває, що в неї відібрали хоч яку-небудь надію... Найчастіше і найбільше плачуть люди, які найменше надіються на самих себе, а більше - на друзів, наприклад, жінки та діти».

Надія та надійність - теж однокореневі слова, якими користуються люди, коли намагаються побудувати своє життя як власну надійну та міцну оселю («Мій дім - моя фортеця»).

Інколи людині це вдається, інколи ні. Чому? Та людина, яка будує цю «фортецю» вільно, небайдуже, з щирим серцем, з любов'ю, досягне успіху, відчує себе щасливою і з надією на безсмертя, бо в цій оселі будуть ті, кого вона любить і хто її любить.

Отже третя складова людської духовності, не менш важлива, ніж інші дві, - любов. Вона є вінцем духовних почуттів.

Любов - це поняття надзвичайно багатозначне. Платон розрізняв чуттєву і духовну любов. Фома Аквінський вбачав істинність любові у любові до Бога. За Л. Фейєрбахом, любов - це універсальний закон природи, що відбиває єдність роду людського.

Найбільш узагальнене визначення любові як сутнісної сили людини дав Г. Гегель: «Любов - це жага, що пристрасно мчить назустріч своєму предмету». Таке розуміння любові охоплює любов статеvu і любов до влади, любов батьківську і любов до власності, любов людини до людини та інше. Але найбільш змістовний вимір це поняття має тоді, коли його визначити як любов людини до життя.

Віра, надія, любов - одвічні фундаментальні цінності людської духовності. На запитання «Що таке духовність?» можна дати таку відповідь: Це віра, наповнена надією і любов'ю. Справедливою була б й інша відповідь: Це любов, позначена вірою і надією; або ж: Це надія, пронизана любов'ю та вірою. А тому відновленням духовності, на наш погляд, і буде, перш за все, відновлення споконвічно притаманних людям цінностей: віри, надії, любові у їх гармонійній взаємодії.